

28 ודאי שחשודה היא להחליף ולקחת את הטוב לעצמה, ומדוע הנותן
 29 לשכנתו אינו חושש להחלפה.
 30 מתרצת הגמרא: **אמר רב יוסף, הָתָם נָמִי** – אף שם אין היא חשודה
 31 על גזל גמור, אלא **דמוזיא** – שמורה היתר לעצמה לקחת מהחטים
 32 ולתתם לחברתה, ו**אמר**, ה**תורה מדישיה קאכיל** – 'השור אוכל
 33 מדישו', והיינו שכשם שהתורה אמרה (דברים כה ט) 'לא תחסם שור
 34 בדישו', אף חברתי שמסייעת לטחון תאכל מהחטים, אך במקום שאין
 35 לה להורות היתר אינה חשודה על הגזל, ולכך הנותן לשכנתו אינו
 36 חושש שמא החליפה.
 37 הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין זה שאין הקדוש ברוך הוא מביא
 38 תקלה על ידי הצדיקים: **העיד רבי יהושע בן לוי בן חמי של רבי**
 39 **מאיר לפני רבי, על רבי מאיר, שאכל עלה של ירק בבית שאן**
 40 **בלא שיערו, והתיר רבי על פי עדות זו את בית שאן כולה**
 41 **לאכול ירק ופירות האילן הגדלים שם בלא מעשר, ואף שידוע**
 42 **בודאות שאינם מעושרים, על ידו** – על פי עדות זו, שהבין רבי
 43 שטעמו של רבי מאיר שאכל ממקום זה בלא מעשר, הוא משום
 44 שסבר שבית שאן היא מחוץ לגבולות ארץ ישראל, ולכך פטורה
 45 מהמעשר.
 46 **תבדו עליו אחיו וכל בית אביו של רבי, ואמרו לו, מקום שאבותיך**
 47 **ואבותיך אבותיך נהגו בו איסור, אתה תנהג בו היתר.** **דרש ליה**
 48 **רבי כתשובה לדבריהם, מקרא זה שנאמר על חוקיהו מלך יהודה**
 49 **(מלכים ב' יח ט), 'וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה, כי עד הַיָּמִים**
 50 **ההמה היו בני ישראל מקפירים לו ויִקְרָא לו נְחָשֶׁתוּ. ולכאורה יש**
 51 **לתמוה, אִפְשֶׁר בָּא אִמָּא ומלך בדרורות הקודמים לפני חוקיה, ולא**
 52 **ביערו נחש הנחשת, ופֶּאֱיִהוּשֶׁפֶט ומלך ולא ביערו, והלא כל**
 53 **עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט שקדמו לחזקיהו כבר ביערום,**
 54 **ומדוע לא ביערו את נחש הנחשת,**

1 מקשה הגמרא: וכי **לַעֲלָמָא** – לשאר האנשים שאין חשש שמתכוונת
 2 להיטיב להם **לא תיישין** שתחליף כדי לקחת היפה לעצמה, ו**התנן**
 3 **במשנה (שם פ"ג מ"ד) הנותן לפונדקית שלו, מעשר את שהוא נותן**
 4 **לה ואת שהוא נוטל הימנה, מפני שחשודה מחלפת.** ומבואר שאף
 5 אכסנאי רז שאין סיבה שתחליף הפונדקית לטובתו, מכל מקום יש
 6 לחשוש שמחליפה, והיינו משום שחשודה לקחת היפה לעצמה, ואף
 7 הנותן לשכנתו היה צריך לחשוש שמא החליפה.
 8 מתרצת הגמרא: **הָתָם נָמִי** – אף בפונדקית החשש שמחליפה הוא
 9 משום **דמוזיא** – שמורה היתר בכך לטובת האכסנאי, ו**אמר**, **בר**
 10 **בי רב ליכול מימא ואמא איכול קריא** – מאחר והאכסנאי הוא
 11 תלמיד הלומד כל היום לפני רבו וכשהוא מאחר לבוא ארוחתו
 12 מתקררת, יקח הוא את הפת החמה שלי ואטול לעצמי את הפת שלו
 13 שנתקררה. וחשש זה אינו אלא באכסנאי שסמוך עליה תמיד, אך
 14 בשכנה שאין סמוך עליה אין חשש שתחליף לטובתו, ואף אין לחשוש
 15 שמא תחליף כדי לקחת את היפה לעצמה, שאינה חשודה על הגזל.
 16 מקשה הגמרא עוד: ו**לחלופי לא תיישין** – וכי אין חוששים שתחליף
 17 כדי לגזול, ו**התנאי, אשת חבר מונחת עם אשת עם הארץ,**
 18 **ומסייעת לה לטחון את תבואת בעלה רק בזמן שהיא** – אשת החבר
 19 **ממאה, שכיון שטמאה היא, נזהרת לעמוד מרחוק ולא לגעת באוכל**
 20 **כדי שלא טמאנה, ולכך אין חשש שתאכל מן הדמאי, אבל לא**
 21 **תטחון עמה בזמן שהיא מותרת, כיון שבאופן זה נוגעת היא בחטים**
 22 **כדרכה, ויש לחוש שמא תאכל מהחטים ונמצא שאכלה מן הדמאי.**
 23 **רבי שמעון בן אלעזר אומר, אף בזמן שהיא ממאה לא תטחון עם**
 24 **אשת עם הארץ, מפני שהביתות נותנת לה ואוכלת, ולכך אף**
 25 **שאינה נוגעת בחטים יש לחשוש שתאכל מהם.** ומבואר שחשודה
 26 אשת עם הארץ לגזול חטים מבעלה ולהאכילם לחברתה. ויש לומר,
 27 **השתא מיגול גולה, חלופי מיבעיא** – אם מצינו שחשודה היא לגזול,

המשך ביאור למס' חולין ליום שבת קודש עמ' א

30 ועירבו בעיסה או בקדירה, ובאופן כזה גזרו. אך אם התערבות
 31 בעשתה ברשות העם הארץ, יש לומר שבאופן כזה לא גזרו על
 32 הדמאי.
 33 תירוץ נוסף: **רפם אמר, שאני שאור ותבלין דלמעמא עבדי** –
 34 שהם ניתנים במאכל לצורך טעם, ודבר שנותן מעמא ומתקן את כל
 35 המאכל, הרי הוא נחשב עיקר המאכל, ולא כמיל, ולכך אין זה נחשב
 36 תערובת דמאי, אלא מאכל שעיקרו דמאי וחייב במעשר. אבל יין
 37 בביצים או במוריסי, וכן שאר הדברים שנשנו בברייתא הראשונה,
 38 אינם עיקר המאכל, והרי הם בטלים בתערובת, ולכן לא חייבוהו
 39 חכמים להפריש מהם מעשר, כאמור לעיל.
 40 בברייתא האחרונה שנינו שכאשר החבר נותן לשכנתו אשת עם
 41 הארץ את כל הדברים הנצרכים לעיסה ולקדירה אין חוששים
 42 שמא החליפה אותם באחרים. מקשה הגמרא: ו**לחלופי לא**
 43 **תיישין** – וכי אין חוששים שאשת עם הארץ תחליף ותטול את
 44 שלו ותתן את שלה, ו**התנן במסכת דמאי (פ"ג מ"ד), חבר הנותן**
 45 **להמתו עיסה לאפות, מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא**
 46 **נוטל ממנה, מפני שהיא חשודה שתהא מחלפת את הלחם**
 47 **המתקלקל באפיה בלחם טוב משלה, ולכך חייב לעשר לפני שנותן**
 48 **לה, כדי שאם תחליפנו לא יתן לפניו מכשול, ואף חייב לעשר את**
 49 **שהוא נוטל ממנה שמא החליפה והרי זה דמאי.** הרי שחוששים
 50 להחלפה.
 51 מתרצת הגמרא: אין עם הארץ חשוד על הגזל, ולכן באדם זר כגון
 52 הנותן לשכנתו אין חוששים להחלפה, אך **התם** – בנותן לחמותו
 53 שונה הדבר, (בדרתניא) **[בדקתני] מעמא** – כמפורש במשנה עצמה
 54 את טעם החשש, **אמר רבי יהודה, ריזה היא** – החמות בתקנת
 55 [בטובת] בתה, ו**בוישה מתנהגת לתת לו לחם מקולקל.** ובאופן כזה
 56 שמחליפה מתוך כוונה טובה אכן חשודה היא להחליף, אך כאשר
 57 מדובר באדם שאין דעתה להחליף כדי להיטיב לו, אף להרע אינה
 58 חשודה להחליף.
 59

1 **לעשות מהן מחינין** – מאכל של כרשנים ותבלין מעורבים, או
 2 **עדישים לעשות מהן רסיסין** – מאכל העשוי מעדישים ותבלין
 3 מעורבים, חייב לעשר אותם משום תקנת דמאי, באופן שלקח סתם
 4 מעם הארץ, ואין צריך לומר שחייב לעשר אותם משום ודאי –
 5 כשאמר לו המוכר בפירוש 'לא הפרשתי מהם'. ואף שכל הדברים
 6 הללו סופם להתערב בדברים אחרים (שאינם חייבים במעשר),
 7 הואיל ובאו לידי של החבר מידו של העם הארץ כשהם בעינם ולא
 8 בתערובת, חייב לעשרם. ו**הן עצמן** – מאכלים אלו אם נקנו מעם
 9 הארץ כשהם כבר מעורבים, מותרין באכילה ואין צריך לעשרם,
 10 **מפני שהן הגיעו לידי כשהם כבר תערובת.** הרי מפורש במשנה
 11 שלא גזרו חכמים על דמאי כשהוא בתערובת, ואם כן לא נכשל רב
 12 אסי בשום איסור.
 13 מקשה הגמרא: וכי **לא נזרו חכמים על תערובת דמאי** שחיבת
 14 במעשר, ו**התנאי, הנותן לשכנתו** שהיא אשת עם הארץ, **עיסה**
 15 **לאפות** שבבילו, ונתן לה שאור להפחת העיסה, וכן אם מסר לה
 16 **קדירה לבשל בבבילו, ונתן לה את התבלין לצורך התבשיל, אינו**
 17 **חושש לשאור ותבלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר,**
 18 **כלומר אינו צריך לחשוש שהחליפה את השאור או את התבלין**
 19 **ונתנה שאור ותבלין אחרים משלה שאסורים משום שביעית או שלא**
 20 **הפרישה מהם מעשר, משום שעמי הארץ אינם חשודים על הגזל.**
 21 **ואם אמר לה עשי לי את העיסה או את התבשיל משליכי, כלומר**
 22 **את השאור או את התבלין תתני משלך, חושש לשאור ותבלין שבה**
 23 **משום שביעית ומשום מעשר, וצריך להפריש מעשר משום תקנת**
 24 **דמאי, ואף על פי שהדמאי מגיע לידי כשהוא כבר מעורב.** הרי מוכח
 25 כמאן שגזרו על תערובת דמאי, וסותרת ברייתא זו את הברייתא
 26 הקודמת שאמרה שחכמים לא גזרו על תערובת דמאי.
 27 מתרצת הגמרא: **שאני התם דבין דקאמר לה עשי לי משליכי,**
 28 **שתיקח את השאור והתבלין משלה, ועשתה את הדבר בשליחותו,**
 29 **הרי זה כמאן דעריב בידים דמי, כאילו הוא לקח ממנה דמאי בעין**

28 ודאי שחשודה היא להחליף ולקחת את הטוב לעצמה, ומדוע הנותן
 29 לשכנתו אינו חושש להחלפה.
 30 מתרצת הגמרא: **אמר רב יוסף, הָתָם נָמִי** - אף שם אין היא חשודה
 31 על גול גמור, אלא דמוזיא - שמורה היתר לעצמה לקחת מהחטים
 32 ולתתם לחברתה, וְאִמְרָהּ, תוֹרָא מִדִּישׁוּיָא קֶאָכִיל - 'השור אוכל
 33 מדישו', והיינו שכשם שהתורה אמרה (דברים כה ט) 'לא תחטם שור
 34 בְּדִישׁוֹ', אף חברתי שמסייעת לטחון תאכל מהחטים, אך במקום שאין
 35 לה להורות היתר אינה חשודה על הגול, ולכך הנותן לשכנתו אינו
 36 חושש שמא החליפה.
 37 הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין זה שאין הקדוש ברוך הוא מביא
 38 תקלה על ידי הצדיקים: **העיד רבי יהושע בן לוי בן חמי של רבי**
 39 **מאיר לפני רבי, על רבי מאיר, שאכל עלה של ירק בבית שאן**
 40 **בלא שעישו, והתיר רבי על פי עדות זו את בית שאן בולה**
 41 **לאכול ירק ופירות האילן הגדלים שם בלא מעשר, ואף שידוע**
 42 **בודאות שאינם מעושרים, על ידו - על פי עדות זו, שהבין רבי**
 43 **שטעמו של רבי מאיר שאכל ממקום זה בלא מעשר, הוא משום**
 44 **שהבין שביט שאן היא מחוץ לגבולות ארץ ישראל, ולכך פטורה**
 45 **מהמעשר.**
 46 **תברו עליו אחיו וכל בית אביו של רבי, ואמרו לו, מקום שאכוחיד**
 47 **ואכור אכוחיד נהנו בו איסור, אתה תנהוג בו היתר. דרש ליה**
 48 **רבי כתשובה לדבריהם, מקרא זה שנאמר על חוקיהו מלך יהודה**
 49 **(מלכים ב' יח ט), 'וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה, כי עד הַיָּמִים**
 50 **ההמה היו בני ישראל מקפירים לו וַיִּקְרָא לוֹ נְחֻשְׁתָּו'. ולכאורה יש**
 51 **לתמוה, אִפְשָׁר בָּא אִסָּא ומלך בדרורות הקודמים לפני חוקיה, ולא**
 52 **ביערו נחש הנחשת, ופֶּאֱיָהוּשְׁפֶט ומלך ולא ביערו, והלא כל**
 53 **עבודה זרה שבעולם אסא ויהושפט שקדמו לחוקיהו כבר ביערום,**
 54 **ומדוע לא ביערו את נחש הנחשת,**

1 מקשה הגמרא: וכי לְעֵלְמָא - לשאר האנשים שאין חשש שמתכוונת
 2 להיטיב להם לא תישיגן שתחליף כדי לקחת היפה לעצמה, והתנן
 3 במשנה (שם פ"ג מ"ד) הנותן לפונדקית שלו, מעשר את שהוא נותן
 4 לה ואת שהוא נוטל הימנה, מפני שחשודה מחלפת. ומבואר שאף
 5 אכסנאי ר"ש שאין סיבה שתחליף הפונדקית לטובתו, מכל מקום יש
 6 לחשוש שמחליפה, והיינו משום שחשודה לקחת היפה לעצמה, ואף
 7 הנותן לשכנתו היה צריך לחשוש שמא החליפה.
 8 מתרצת הגמרא: הָתָם נָמִי - אף בפונדקית החשש שמחליפה הוא
 9 משום דמוזיא - שמורה היתר בכך לטובת האכסנאי, וְאִמְרָהּ, פֶּר
 10 **בי רב ליכול חמימא ונאנא איכול קרייא** - מאחר והאכסנאי הוא
 11 תלמיד הלומד כל היום לפני רבו וכשהוא מאחר לבוא ארוחתו
 12 מתקררת, יקח הוא את הפת החמה שלי ואטול לעצמי את הפת שלו
 13 שנתקררה. וחשש זה אינו אלא באכסנאי שסמוך עליה תמיד, אך
 14 בשכנה שאין סמוך עליה אין חשש שתחליף לטובתו, ואף אין לחשוש
 15 שמא תחליף כדי לקחת את היפה לעצמה, שאינה חשודה על הגול.
 16 מקשה הגמרא עוד: וְלַחֲלוּפֵי לָא תישיגן - וכי אין חוששים שתחליף
 17 כדי לגזול, והתנאי, אשת חבר מוהנת עם אשת עם הארץ,
 18 ומסייעת לה לטחון את תבואת בעלה רק בְּזֶמַן שְׁהִיא - אשת החבר
 19 מְמָא, שכיון שטמאה היא, נזהרת לעמוד מרחוק ולא לגעת באוכל
 20 כדי שלא טמאנה, ולכך אין חשש שתאכל מן הדמאי, אִכְלָ לָא
 21 תטחון עמה בְּזֶמַן שְׁהִיא מוהרת, כיון שבאופן זה נוגעת היא בחטים
 22 כדרכה, ויש לחוש שמא תאכל מהחטים ונמצא שאכלה מן הדמאי.
 23 רבי שמעון בן אלעזר אומר, אף בְּזֶמַן שְׁהִיא מְמָא לָא תטחון עם
 24 אשת עם הארץ, מפני שהבית הנותן לה וְאִכְלָתָּ, ולכך אף
 25 שאינה נוגעת בחטים יש לחשוש שתאכל מהם. ומבואר שחשודה
 26 אשת עם הארץ לגזול חטים מבעלה ולהאכילם לחברתה. ויש לומר,
 27 הַשְׁתָּא מִיגֵל גִּזְלָה, חלופי מיבעיא - אם מצינו שחשודה היא לגזול,

המשך ביאור למ' חולין ליום שבת קודש עמ' א

30 ועירבו בעיסה או בקדירה, ובאופן כזה גזרו. אך אם התערובת
 31 נשתתה ברשות העם הארץ, יש לומר שבאופן כזה לא גזרו על
 32 הדמאי.
 33 תירוץ נוסף: **רַבָּם אָמַר, שאני שאור ותבלין דלמַעְמָא עבדי -**
 34 שהם ניתנים במאכל לצורך טעם, וְדַבְרֵי שְׁנוּתֵי מַעְמָא ומתקן את כל
 35 המאכל, הרי הוא נחשב עיקר המאכל, ולא כְּמִיּוּל, ולכך אין זה נחשב
 36 תערובת דמאי, אלא מאכל שעיקרו דמאי וחיוב במעשר. אבל יין
 37 בביצים או במורייס, וכן שאר הדברים שנשנו בבדייתא הראשונה,
 38 אינם עיקר המאכל, והרי הם בטלים בתערובת, ולכן לא חייבוהו
 39 חכמים להפריש מהם מעשר, כאמור לעיל.
 40 בבדייתא האחרונה שנינו שכאשר החבר נותן לשכנתו אשת עם
 41 הארץ את כל הדברים הנצרכים לעיסה ולקדירה אין חוששים
 42 שמא החליפה אותם באחרים. מקשה הגמרא: וְלַחֲלוּפֵי לָא
 43 תישיגן - וכי אין חוששים שאשת עם הארץ תחליף ותטול את
 44 שלו ותתן את שלה, והתנן במסכת דמאי (פ"ג מ"ד), חבר הנותן
 45 לַחֲמוֹתוֹ עִיסָה לַאֲפוֹת, מְעַשֵׂר אֶת שְׁהוּא נֹתֵן לָהּ, וְאֵת שְׁהוּא
 46 נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שְׁהִיא חֲשׂוּדָה שתהא מחלפת את הלחם
 47 הַמְתַּקְלָקֵל באפיה בלחם טוב משלה, ולכך חייב לעשר לפני שנותן
 48 לה, כדי שאם תחליפנו לא יתן לפניו מכשול, ואף חייב לעשר את
 49 שהוא נוטל ממנה שמא החליפה והרי זה דמאי. הרי שחוששים
 50 להחלפה.
 51 מתרצת הגמרא: אין עם הארץ חשוד על הגול, ולכן באדם זר כגון
 52 הנותן לשכנתו אין חוששים להחלפה, אך הָתָם - בנותן לחמותו
 53 שונה הדבר, (בדרתניא) [בְּרִקְתָּנִי] מַעְמָא - כמפורש במשנה עצמה
 54 את טעם החשש, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רִזְיָה הִיא - החמות בתְּקַנָּה
 55 [בטובת] בָּתָּהּ, ובוֹשָׁה מִתְּהַנֶּה לַת לֹו לַחַם מִקּוּלְקַל. ובאופן כזה
 56 שמחליפה מתוך כוונה טובה אכן חשודה היא להחליף, אך כאשר
 57 מדובר באדם שאין דעתה להחליף כדי להיטיב לו, אף להרע אינה
 58 חשודה להחליף.
 59

1 לַעֲשׂוֹת מִהֵן מְחִינִין - מאכל של כרשינים ותבלין מעורבים, או
 2 עֲדָשִׁים לַעֲשׂוֹת מִהֵן רִסְסִין - מאכל העשוי מעדשים ותבלין
 3 מעורבים, חייב לעשר אותם משום תקנת דְּמָא, באופן שלקח סתם
 4 מעם הארץ, וְאִין צְרִיךְ לִזְמַר שחייב לעשר אותם משום וְדָא -
 5 כשאמר לו המוכר בפירוש 'לא הפרשתי מהם'. ואף שכל הדברים
 6 הללו סופם להתערב בדברים אחרים (שאינם חייבים במעשר),
 7 הואיל ובאו לידו של החבר מידו של העם הארץ כשהם בעינם ולא
 8 בתערובת, חייב לעשרם. וְהֵן עֲצָמָן - מאכלים אלו אם נקנו מעם
 9 הארץ כשהם כבר מעורבים, מוֹתְרִין באכילה ואין צריך לעשרם,
 10 מִפְּנֵי שְׁחָן הגיעו לידו כשהם כבר תְּעוּרֻכָּת. הרי מפורש במשנה
 11 שלא גזרו חכמים על דמאי כשהוא בתערובת, ואם כן לא נכשל רב
 12 אסי בשום איסור.
 13 מקשה הגמרא: וכי לָא נִזְרו חכמים עַל תְּעוּרֻכָּת דְּמָא שחיבת
 14 במעשר, וְהַתְּנָא, הנותן לשכנתו שהיא אשת עם הארץ, עִיסָה
 15 לַאֲפוֹת בשבילו, ונתן לה שאור להפחת העיסה, וכן אם מסר לה
 16 קְדִירָה לְכַשֵּׁל בשבילו, ונתן לה את התבלין לצורך התבשיל, אינו
 17 חושש לשאור ותבלין שְׁבָה לָא משום שביעית ולא משום מעשר,
 18 כלומר אינו צריך לחשוש שהחליפה את השאור או את התבלין
 19 ונתנה שאור ותבלין אחרים משלה שאסורים משום שביעית או שלא
 20 הפרישה מהם מעשר, משום שעמי הארץ אינם חשודים על הגול.
 21 וְאִם אָמַר לָהּ עֲשִׂי לִי את העיסה או את התבשיל מְשֻׁלְבִי, כלומר
 22 את השאור או את התבלין תתני משלך, חוֹשֵׁשׁ לְשִׁאֹר וְתַבְלִין שְׁבָה
 23 מִשׁוּם שְׁבִיעִית וּמִשׁוּם מַעְשֵׁר, וצריך להפריש מעשר משום תקנת
 24 דמאי, ואף על פי שהדמאי מגיע לידו כשהוא כבר מעורב. הרי מוכח
 25 כמאן שגזרו על תערובת דמאי, וסותרת בדייתא זו את הברייתא
 26 הקודמת שאמרה שחכמים לא גזרו על תערובת דמאי.
 27 מתרצת הגמרא: שאני הָתָם בְּזִינֵן דְּקָאָמַר לָהּ עֲשִׂי לִי מְשֻׁלְבִי,
 28 שתיקח את השאור והתבלין משלה, ועשתה את הדבר בשליחותו,
 29 הרי זה כְּמָאן דְּעֲרִיב בְּרִידִים דְּמִי, כאילו הוא לקח ממנה דמאי בעין